

| Metody zorientowane na uczącego się #1/4 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Metoda                                   | Opis                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Zalety                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Ograniczenia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Zasadnicze zastosowania                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Metoda poszukiwań lub dedukcji           | Uczniowie zostają postawieni w sytuacji wymagającej samodzielnego kierowania swoją nauką. Nauczyciel udziela tylko ogólnych wskazówek. Wykorzystywane są ćwiczenia, zadania lub gry, które mają umożliwić uczniom dokonywanie własnych odkryć.                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Pozwala uczniom wykazać się szeroką gamą umiejętności i cech charakteru oraz rozwijać jedno i drugie. Choć tu np. o umiejętność wykazywania inicjatywy, odpowiedzialności, planowania, rozwiązywania problemów, podejmowania decyzji lub efektywnego porozumiewania się.</li> <li>- wymaga dużej aktywności i zaangażowania uczniów;</li> <li>- dając możliwość angażowania się, może zwiększać motywację uczniów mało zainteresowanych przedmiotem.</li> </ul> | Uczniowie mający słabą motywację mogą potraktować swobodę, oferowaną w strategiach zorientowanych na ucznia, jako pretekst do podejmowania tylko minimalnego wysiłku.                                                                                                                                                                                                                                                                          | Szczególnie przydatna w pracy ze studentami posiadającymi wysoką motywację. Kładąc nacisk na indywidualizację podejścia i samodzielność w kierowaniu przez uczniów własną pracą, metoda ta leży u podstaw kształcenia zmierzającego do uzyskania przez uczniów standaryzowanych kwalifikacji. |
| Dyskusja                                 | Nauczyciel i uczniowie swobodnie wymieniają się wiedzą, pomysłami i uwagami na dany temat.                                                                                                                                                                                                                                                             | <p>Szczególnie odpowiednia, gdy:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- materiał obejmuje zagadnienia związane z osobistymi opiniami;</li> <li>- nauczyciel zmierza do zmiany postaw.</li> </ul> <p>Może być wykorzystana w celu uzyskania informacji zwrotnych o stopniu zrozumienia materiału przez uczniów oraz o ich umiejętnościach stosowania wiedzy.</p>                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dyskusja może odejść od właściwego tematu lub nie doprowadzić do żadnych wniosków;</li> <li>- całe zajęcia mogą być nieuporządkowane i rozbite;</li> <li>- uczniowie mogą utwierdzić się w swoich postawach, zamiast je zmienić;</li> <li>- osoba dominująca w grupie może mówić zbyt wiele, włączając się do dyskusji bez zastanowienia, aby tylko wypełnić pojawiające się chwile ciszy.</li> </ul> | Może być planowana po wycieczce, wykładzie gościnnym, projekcji filmu lub pokazie wideo. Oczywiście, najlepsze dyskusje są często spontaniczne i nie zaplanowane.                                                                                                                             |
| Symulacja ról                            | Uczniowie ćwiczą konkretne role odgrywając sytuacje z życia, np. sytuację związaną z wykonywaniem jakiejś pracy. Każdy uczestnik powinien posiadać wystarczającą wiedzę o zakładanych okolicznościach, aby mógł prawidłowo zrozumieć rolę, którą ma odegrać.                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uczniowie mogą ćwiczyć oraz otrzymywać rady i uwagi krytyczne w sytuacji gwarantującej poczucie pełnego bezpieczeństwa</li> <li>- udział w symulacji poucza, jak zachować się w przyszłości</li> <li>- uczniowie uzyskują wgląd w motyw i postawy innych osób</li> <li>- wymagając dużej aktywności i zaangażowania, symulacja pozwala uczniom na wyciąganie własnych wniosków i formułowanie własnych rozwiązań.</li> </ul>                                    | Uczniowie mogą być: <ul style="list-style-type: none"> <li>- onieśmieleni,</li> <li>- stracić poczucie pewności siebie,</li> <li>- nie potraktować symulacji ról poważnie</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                           | Szkolenie pracowników społecznych, menadżerów i innych osób, których praca wymaga osobistych kontaktów z ludźmi; szkolenie nauczycieli za pomocą „mini-lekcji”.                                                                                                                               |
| Studium przypadku                        | Uczniowie analizują istotne elementy opisanego wydarzenia lub sytuacji. Można wyróżnić dwa typy studium przypadku: <ul style="list-style-type: none"> <li>- uczniowie szukają przyczyn przedstawionego problemu lub wyciągają wnioski na podstawie analizy opisanej sytuacji;</li> <li>- uczniowie poszukują sposobów rozwiązania problemu.</li> </ul> | Metoda szczególnie przydatna w przypadkach, gdy pożądana jest chłodna ocena problemu lub okoliczności, bez ulegania emocjom towarzyszącym rzeczywistym wydarzeniom <ul style="list-style-type: none"> <li>- daje okazję wymiany pomysłów oraz rozwiązania problemów, które uczniowie mogą napotkać w przyszłej pracy.</li> </ul>                                                                                                                                                                         | Uczniowie mogą nie zdawać sobie sprawy z tego, że decyzje podejmowane w czasie zajęć różnią się od decyzji, które w normalnych warunkach będą musieli podejmować „z marszu”.                                                                                                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- kursy koncentrujące się na ludzkich zachowaniach</li> <li>- szkolenia w zakresie podejmowania decyzji (zarządzanie)</li> <li>- kursy dotyczące diagnostyki w różnych dziedzinach</li> </ul>                                                          |

| Metody zorientowane na uczącego się #2/4         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Metoda                                           | Opis                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Zalety                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Ograniczenia                                                                                                                                                                                                               | Zasadnicze zastosowania                                                                                                                                                                                                                                      |
| Symulacja                                        | Uczniowie są proszeni o wykonanie jakiegoś zadania, np. udzielenie pierwszej pomocy, przy wykorzystaniu takich samych metod, jakimi posłużyliby się, gdyby sytuacja była prawdziwa. Symulacja obejmuje często zajęcia praktyczne lub sprawdzian wiedzy zdobytej przed jej przeprowadzeniem.                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- niezwykle aktywna metoda uczenia się</li> <li>- szczególnie odpowiednia sytuacjach, w których uczniowie powinni ćwiczyć dokonywanie wyborów i poznawać konsekwencje tych wyborów</li> <li>- często stosowana zamiast tradycyjnych testów do sprawdzania ilości przyswojonego materiału i umiejętności korzystania z niego.</li> </ul>                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- symulacja musi być realistyczna, a zakładany rezultat winien być osiągalny dla uczniów</li> <li>- przygotowanie może być czasochłonne i związane ze znacznymi kosztami</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dobór pracowników w szkolnictwie</li> <li>- kursy dla sił zbrojnych, służb ratunkowych, policji, straży pożarnej</li> <li>- kursy doskonalenia zawodowego w przemyśle, handlu, usługach, pracy socjalnej</li> </ul> |
| Gry, „przełamywanie lodów”                       | Gry mogą różnić się od siebie, ale zwykle mają takie elementy, jak rywalizacja (i współpraca), zespoły, zdobywanie punktów itp. Często symulują one sytuacje z życia; uczniowie odgrywając odpowiednie role podejmują decyzje i bronią swoich racji. „Przełamywanie lodów” są to ćwiczenia, które pozwalają uczniom wzajemnie się poznać i rozładowują możliwe napięcia w grupie. Można je wykorzystać, aby ułatwić zawiązanie dobrych stosunków, gdy grupa spotyka się po raz pierwszy. Można je również przeprowadzać na początku zajęć podczas trwania kursu, aby wprowadzić odpowiednią atmosferę. | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zalety podobne do tych, które ma symulacja ról</li> <li>- pozwalają na aktywne uczestnictwo uczniów o różnych zdolnościach</li> <li>- przełamują monotonię,</li> <li>- pomagają w rozwiązywaniu problemów i zrozumieniu stosunków międzyludzkich</li> <li>- mogą być wykorzystane w celu wprowadzenia rywalizacji (lub rozwoju umiejętności współpracy)</li> <li>i zwiększenia motywacji.</li> </ul> | Gry źle poprowadzone mogą doprowadzić do poczucia zakłopotania lub wyobcowania, a nawet do zantagonizowania uczniów.                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- mogą przynosić dobre efekty w większości kursów, pod tym wszakże warunkiem, że są przeprowadzane w odpowiednich sytuacjach, taktownie iownie;</li> <li>- kształcenie w dziedzinie zarządzania</li> </ul>            |
| Projekty realizowane indywidualnie lub zespołowo | Mogą być one dłuższe od ćwiczeń przeprowadzanych w trakcie zajęć - dając uczniom więcej okazji do wykazania się inicjatywą i pomysłowością. Samo zadanie może być uzgodnione z nauczycielem, jednakże sposób jego wykonania leży w gestii ucznia. Realizacja projektów czy wykonywanie zadań wymaga łączenia wiedzy i umiejętności z wielu dziedzin.                                                                                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- stymulują inicjatywę i zadania i pomysłowość oraz pozwalają na ocenę tych cech;</li> <li>- dostarczają informacji zwrotnych o osobistych cechach uczniów, a także o zakresie ich wiedzy i o ich postawach.</li> </ul>                                                                                                                                                                                | Uczniowie muszą być zainteresowani projektami i muszą chcieć je realizować. Zadania mogą być powielane lub pochodzić z ograniczonego zestawu źródeł.                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- jako część procesu ciągłej oceny formalnej</li> <li>- w kursach praktycznych, w kursach, które prowadzone są w oparciu o wykonywaną przez uczniów pracę lub których elementem jest praca.</li> </ul>                |

| Metody zorientowane na uczącego się #3/4 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Metoda                                   | Opis                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Zalety                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Ograniczenia                                                                                                                                                                                                                       | Zasadnicze zastosowania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Seminaria                                | Grupy uczniów lub poszczególni uczniowie przed stawiają dany temat i przeprowadzają nad nim dyskusję.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- mogą być nietłumaczącym, ale przez to pociągającym i stymulującym przedsięwzięciem</li> <li>- pomagają rozwijać umiejętności związane z prezentacją i uzasadnianiem jakiegoś stanowiska.</li> </ul>                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- potrzebna może być pomoc w opracowywaniu i przedstawianiu zagadnienia.</li> </ul>                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- fakultatywne elementy kursu</li> <li>- dla oceny zdolności uczniów.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Praca w małych grupach                   | Grupy uczniów dzielone są na najmniejsze zespoły, które pracują (niekiedy rywalizując z innymi zespołami) nad pokrewnymi problemami.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dają uczniom możliwość wykazania inicjatywy</li> <li>- mogą być niezwykle motywujące.</li> </ul>                                                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- niezbędne jest dostarczenie wystarczającej ilości informacji podstawowych</li> <li>- praca w zespołach musi być dobrze zaplanowana i przygotowana oraz postrzegana jako ważna.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- szkolenia z dziedziny zarządzania</li> <li>- kursy doskonalenia zawodowego; metoda często stosowana łącznie z symulacjami, w których zespoły konkurują z sobą w rozwiązywaniu tych samych (lub różnych) problemów zaczerpniętych z życia.</li> </ul>                                                                                                                                |
| „Burza mózgów”                           | <p>Grupie przedstawia się temat lub stawia pytanie; przez pięć, dziesięć minut każdy z uczniów wypowiada swoje refleksje. Sekretarz zapisuje na tablicy lub dużej karcie wszystko, co zostało powiedziane, nawet jeśli niektóre uwagi mogą się wydawać nieistotne, niemądre lub łatwe do zakwestionowania.</p> <p>Pod koniec „burzy mózgów” uczniowie rozwijają swoje uwagi i mogą komentować i oceniać każdy z przedstawionych pomysłów.</p> <p>Przy prowadzeniu „burzy mózgów” ważne jest przestrzeganie następujących zasad: - uwagi są wymieniane bez założonej z góry kolejności, - uwagi nie są objaśniane ani uzasadniane, - w pierwszej fazie nie są komentowane uwagi innych osób.</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dobra metoda wprowadzania w nowy temat;</li> <li>- angażuje wszystkich uczniów i daje satysfakcję płynącą z wniesienia własnego wkładu w zajęcia</li> <li>- często pozwala spojrzeć na temat z nowej, oryginalnej perspektywy</li> <li>- stymuluje twórcze myślenie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymaga sprawnego kierowania grupą i gospodarowania czasem.</li> </ul>                                                                                                                     | <p>Grupę można także podzielić na zespoły dyskusyjne w celu omówienia problemu lub tematu (przedstawionego np. w projekcji wideo), zanim zostanie on omówiony na forum całej grupy. Jeden z członków zespołu dyskusyjnego jest jej sekretarzem i na forum grupy przedstawia wypracowane w zespole stanowisko.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- metoda szczególnie użyteczna w rozwiązywaniu problemów</li> </ul> |

| Metody zorientowane na uczącego się #4/4    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Metoda                                      | Opis                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Zalety                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Ograniczenia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Zasadnicze zastosowania                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Konsultacje indywidualne i w małych grupach | Bardziej osobista wymiana opinii i informacji zwrotnych; często nauczyciel przeprowadza ją sam na sam z uczniem.                                                                                                                                                                                                                                                                     | - pożyteczna we wspólnym ocenianiu postępów i w omawianiu konkretnych zadań i projektów<br>- daje okazję do przekazania indywidualnych rad i wskazówek.                                                                                                                                                                                                                         | - bardzo czasochłonne.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Rozwój kształcenia i szkolenia zmierzającego do standaryzacji uzyskiwanych kwalifikacji. Będąc metodą wysoce zindywidualizowaną wymaga, aby nauczyciele poświęcali więcej czasu na pomoc poszczególnym uczniom w ich problemach z nauką, na negocjowanie z uczniami celów oraz wspieranie ich wskazówkami i radami. |
| Uczenie w grupach                           | Mogą to być nieformalne i nieregularne spotkania dwóch uczniów lub większej ich liczby albo odbywające się regularnie spotkania grup samopomocy.                                                                                                                                                                                                                                     | Może być niezwykle motywujące - zwłaszcza wtedy, gdy kontakt z nauczycielem jest ograniczony.                                                                                                                                                                                                                                                                                   | - uczniowie mogą mieć zbyt małe doświadczenie lub zbyt małą znajomość tematu;<br>- starcie się osobowości poszczególnych uczniów może doprowadzić do konfliktów                                                                                                                                                                                                                           | Metoda pożyteczna w większości programów nauczania. Szczególnie wartościowa w uczeniu otwartym.                                                                                                                                                                                                                     |
| Uczenie otwarte                             | „Uczenie otwarte” to termin stosowany do wszystkich form uczenia, w których osoba prowadząca umożliwia uczniom wybór jednego lub kilku aspektów uczenia się.<br><br>Często wymaga to korzystania z materiałów specjalnie przygotowanych do samodzielnego uczenia się. Nauczyciel zwykle w jednej osobie łączy rolę zarządzającego materiałami do uczenia się, przewodnika i doradcy. | Metoda szczególnie pożyteczna tam, gdzie możliwości skorzystania z konwencjonalnych kursów są ograniczone (np. z przyczyn rodzinnych, z powodu pracy zawodowej lub miejsca zamieszkania).<br>Uczniowie mogą we własnym tempie przerabiać otrzymane materiały - często w domu lub w pracy, gdy mają wolne chwile. Materiały te mogą być wykorzystywane na kursach stacjonarnych. | Uczenie otwarte wymaga inwestycji w wysokiej jakości materiały do uczenia się oraz w przesz kolenie nauczycieli i personelu administracyjnego tak, aby przyjęli oni - postawę bardziej elastyczną i ukierunkowaną na ucznia.<br>Tam gdzie nie dokonano takich inwestycji, uczniowie mogą w szybkim   tempie stracić zainteresowanie nauką, zwłaszcza także jeśli problemy się powtarzają. | W sytuacjach, w których uczniowie mają wysoką motywację i chcą przez dłuższy czas samo dzielnie pracować.                                                                                                                                                                                                           |